

СТАНОВИЩЕ

110

НА СЪДИЯТА НЕДЕЛЧО БЕРОНОВ ПО К.Д. № 11/2004 Г.

Считам, че към мотивите на решението от 21.04.2005 г. по к.д. № 11/2004 г. би трябвало да се прибавят и следните съображения:

Конституцията (К) определя срокове, за които се избират/назначават висши държавни ръководители.

Един от тези случаи е за тримата висши магистрати – председателите на Върховния касационен, Върховния административен съд и главния прокурор. Разпоредбата на чл. 129, (2) К гласи, че те се назначават "...за срок от седем години без право на повторно избиране".

Централният въпрос по делото е за правният характер на този текст от Конституцията, възможно ли е със закон да се създаде уредба, която да допуска някои от тримата магистрати да продължи да изпълнява функциите си и след изтичане на 7-годишния срок.

Разпоредбите на Конституцията са императивни. Ако са диспозитивни, инструктивни – това би означавало, че със закон може да се предвиди нещо различно от К. Тогава ще е на лице хипотезата на чл. 5 (1) К, предписваща: "Конституцията е върховен закон и други закони не могат да ѝ противоречат". Такива закони ще бъдат противоконституционни и след като това бъде установено от Конституционния съд (КС) те не се прилагат, т.е. загубват правната си сила (чл. 149, ал 1, т. 2 и чл. 151, ал. 2, изречение трето К).

Основният закон прокламира върховенството на К с разпоредбата на чл. 5 (1), която е в глава "Основни начала". Следователно касае се до основна, принципна разпоредба, с която

трябва да се съобразяваме при тълкуване и прилагане на всички други конституционни разпоредби. Затова е създаден КС, който има нормативно категорично възложената му задача "...да осигурява върховенството на Конституцията (чл. 1, ал. 1 от Закона за Конституционен съд).

111

Становището, че разпоредбата на К (и в частност, с която са определени срокове на пълномощия на висши държавни структури и ръководители) са императивни намира подкрепа и в редакцията на различни текстове на К. Например, според чл. 64 (1) Народното събрание се избира за срок от 4 години. Изтичането на срока води до прекратяване на пълномощията на парламента. Този срок, с изключение на случаите по чл. 64, ал. 2 К, не може да продължава повече от четири години (Решение № 5 от 22 март 2001 г. по к.д. № 5/2001 г.). Следователно срокът, за който се избира Народното събрание е императивно определен и може да бъде продължен само когато това е предвидено изрично в основния закон, т.е. който определя срока едновременно с това допуска продължаването му.

Друга разпоредба на К от която следва, че сроковете в основния закон са установени с императивни норми е чл. 93, ал. 1 и 5. Според нея президентът се избира за срок от 5 години и изборът на нов президент се провежда **преди** изтичане на срока на пълномощията на действащия президент.

Най-ясна и лаконична е разпоредбата на чл. 148 (1), т.1 К, че "...мандатът на съдия в КС (определен също от К с чл. 147, ал. 2) се прекратява при изтичане на определения срок".

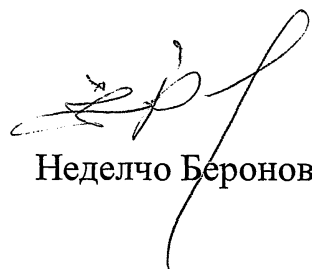
Нормата на чл. 129, (2) К е императивна и със закон определения в нея срок не може да бъде продължаван. Оспорената разпоредба на чл. 28, ал. 9, второ изречение от Закона за съдебната власт (ЗСВ) фактически създава възможност за продължаване на

112

конституционно установения срок, защото според закона мандатът на висшите магистрати не приключва с изтичане на 7 години, а до встъпване в длъжност на новоизбраните висши магистрати, без да е определено кога трябва да стане това – в рамките на 7-годишния срок или след това и то колко време.

След изтичане на срока по чл. 129 (2) К тримата висши магистрати не притежават пълномощията, които основният законодател им възлага, защото го прави именно за 7 години. Техните пълномощия не произтичат от това, че продължават да заемат тези длъжности, а от волята на учредителната власт, която е ясно изразена в чл. 129 (2) К – че се назначават за срок от 7 години. Конституцията определя мандата им в рамките на този срок и забранява повторното им избиране, т.е. мандатът им е еднократен и срочен. Те не могат да бъдат с тези пълномощия повече от 7 години, защото практически това води до втори, последващ мандат за времето след изтичане на конституционния срок – 7 години.

Императивно определения срок по чл. 129 (2) К трябва и може да бъде спазен като се постъпва съгласно чл. 28 (2) ЗСВ – процедурата за избиране от Висшия съдебен съвет на тримата висши магистрати се открие **преди** изтичане на мандата на заварените техни колеги.

Неделчо Беров